

УДК 659.3:351:864 (477.6)

МАЄВСЬКИЙ О.О., кандидат історичних наук, старший науковий співробітник
відділу історії України періоду Другої світової війни
Інституту історії України НАН України.
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9926-3270>.

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ В ТАК ЗВАНИХ “ДНР” ТА “ЛНР” МЕТОДАМИ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ВІЗУАЛЬНИХ ОБРАЗІВ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Анотація. У статті аналізуються інформаційно-психологічні кампанії, які проводяться ідеологами “русского мира” на тимчасово окупованій території України. Визначені основні акценти, методи та підходи, якими послуговуються пропагандисти під час проведення маніпулятивних акцій. Проаналізовано візуальне наповнення агітаційно-пропагандистської продукції під час проведення масових публічних заходів. Окреслена цільова аудиторія аудіо-візуальної продукції, а також основні сюжетні лінії й походження сценарних планів для проведення масових урочистих заходів, пов’язаних з культурою пам’яті про Другу світову війну. Виявлено спільні та відмінні риси проведених урочистостей у Російській Федерації та у так званих “ДНР” та “ЛНР”. Проаналізовано проросійський ідеологічний вплив на гуманітарну та соціальну політику, а особливо на політику пам’яті.

Ключові слова: інформаційне поле, пропаганда, агітація, навіювання, компрометація, маніпуляція, інформаційні потоки, морально-психологічний стан, День перемоги, інформаційний простір, Друга світова війна, фейк, “ДНР”, “ЛНР”.

Summary. The article analyzes information and psychological campaigns conducted by ideologists of the “Russian world” in the temporarily occupied territory of Ukraine. The main accents, methods and approaches used by propagandists during the conduct of manipulative actions are identified. The visual filling of propaganda products during mass public events is analyzed. The target audience of audio-visual products is outlined, as well as the main storylines and the origin of the scripts for holding mass celebrations related to the memory of the Second world war. The common and distinctive features of the celebrations in the Russian Federation and in the so-called “DNR” and “LPR” were revealed. The pro-Russian ideological influence on humanitarian and social policy, and especially on memory policy, is analyzed.

Keywords: information field, propaganda, agitation, suggestion, compromise, manipulation, information flows, moral and psychological state, Victory Day, information space, WWII, fake, “DNR”, “LPR”.

Аннотация. В статье анализируются информационно-психологические кампании, которые проводятся идеологами “русского мира” на временно оккупированной территории Украины. Определены основные акценты, методы и подходы, которыми пользуются пропагандисты во время проведения манипулятивных акций. Проанализировано визуальное наполнение агитационно-пропагандистской продукции во время проведения массовых публичных мероприятий. Обозначенная целевая аудитория аудиовизуальной продукции, а также основные сюжетные линии и происхождение сценарных планов для проведения массовых торжественных мероприятий, связанных с культурой памяти о Второй мировой войне. Выявлены общие и отличительные черты проведенных торжеств в Российской Федерации и в так называемых “ДНР” и “ЛНР”. Проанализировано пророссийское идеологическое воздействие на гуманитарную и социальную политику, в особенности на политику памяти.

Ключевые слова: інформаційне поле, пропаганда, агітація, вдушення, компрометація, маніпуляція, інформаційні потоки, морально-психологічне состояние, День перемоги, інформаційне пространство, Друга світова війна, фейк, “ДНР”, “ЛНР”.

Постановка проблеми. На тимчасово окупованій території України ворог розгорнув широкомасштабну і планомірну інформаційно-психологічну операцію. Монополізуючи символ Перемоги, паразитуючи на атрибутах та образах Другої світової війни, зловживаючи термінологією, візуальним наповненням та риторикою, кремлівські ідеологи формують у вигідному для себе світлі паралелі та конструкції, які стають живильним інформаційним підґрунтям для подальшої ескалації конфлікту. Домінування фейкових кейсів та версій у публічному дискурсі з приводу пам’яті про війну є ключовим елементом в реалізації інформаційної політики російських ідеологів. Сформований пропагандистами “русского мира” законсервований інформаційно-комунікаційний простір має деструктивний вплив на ідеї, світогляд, ціннісні орієнтири, та культурні компоненти свідомості тамтешніх мешканців. В результаті цього, серед українських громадян на підконтрольних та непідконтрольних територіях з’явилися певні відмінності в оцінці політичної ситуації та конфлікту на Сході України, ставленні до історичної минувшини та культури пам’яті. Інформаційно-психологічні акції кремлівських агітаторів-пропагандистів з кожним днем створюють дедалі складніші умови для деокупації і реінтеграції інформаційного простору окремих районів Донецької та Луганської областей.

Метою статті є оцінка пропагандистських кампаній в сфері політики пам’яті про Другу світову війну, які проводять ідеологи “русского мира” на тимчасово окупованій території України для протидії гібридно-месіанській агресії Кремля.

Виклад основного матеріалу. Після захоплення влади, образ Другої світової війни став для самопроголошених республік одним із головних концептів з консолідації і легітимізації окупаційного режиму, покликаних довести історичну тяглість приналежності Донбасу до “русского мира”. Пропагандисти та ідеологи з перших днів конфлікту, охрестивши українську владу, ЗСУ та населення західних областей України “київською хунтою”, “нацистами”, “фашистами”, “бандерівцями” та іншими подібними епітетами, почали форсувати порівняння дій нацистської Німеччини з воєнним конфліктом на Сході України. Відвертий хейтспітч активно увійшов до інформаційного поля через теле- та радіо ефіри, періодичні видання, та виступи ватажків “республік” на мітингах та масових зібраннях. Згадані штампи та інші міфи, які використовуються російськими пропагандистами на непідконтрольній Україні території, з року в рік підживлюються та домінують в інформаційних потоках, створюючи для реципієнтів вкрай негативний, емоційно забарвлений образ “кровожерливого ворога” у паралелі з подіями Другої світової війни.

Ідеологи “русского мира” на окупованій території України в Донецькій та Луганській областях активно використовують в своїх кампаніях термінологію та символіку періоду Другої світової війни, формуючи викривлений інформаційний простір за рахунок привласнення вирішальної ролі у розгромі нацизму винятково російському народові, та конструюванню ворожого, демонічного образу примарних “українацистів”.

Аналіз проведених масових заходів до 9-го травня з 2014 до 2019 рр. дає підстави вважати, що ватажки незаконних збройних формувань відпрацьовують заздалегідь затвержені сценарії. Використання значної кількості відомих методів та прийомів інформаційно-психологічних операцій та пропагандистських акцій вказує на те, що

посадовці самопроголошених “республік” керуються чіткими та вивіреними інструкціями з Російської Федерації.

Комплексна візуальна пропаганда, яку реалізують у так званих “ДНР” та “ЛНР”, має на меті сформувати інформаційний простір, який залишає у свідомості населення елементи невербальних кодів та кліше, вигідних для російського ідеологічного центру. Одним з інструментів візуалізації виступає плакат. Активна експлуатація плакатного формату агітаторами “русского мира” розпочалася задовго до початку вторгнення російських військ на схід України, Ще перед появою “зелених чоловічків” на українській землі у пропагандистській сфері регіону доволі наступально та агресивно використовувалися плакати періоду Другої світової війни з метою латентного розпалювання ворожнечі за сприяння “Інтеграційного комітету “Россия – Донбасс” – структури, діяльність якої, нібито, спрямована на посилення процесів гуманітарної, соціальної та культурної інтеграції Донбасу і Російської Федерації. Координатором комітету виступає і залишається у цій іпостасі депутат Державної Думи РФ Андрій Козенко [1]. Саме в межах роботи згаданого пропагандистського новоутворення 5 вересня 2017 р. у Донецькому краєзнавчому музеї відкрилась виставка “Плакати Великої Вітчизняної війни”, де експонувалися креолізовані тексти з фондів Державного меморіального музею Олександра Суворова (Санкт-Петербург) [2] у супроводі підтекстів, спрямованих на формування відповідного асоціативного ряду навіювання ворожого ставлення до українських військовослужбовців. Подібні акції винятково пропагандистського характеру проводилися на території самопроголошених “республік” систематично. Ця ж пересувна виставка неодноразово демонструвала свої експонати і в інших містах на тимчасово окупованій території України.

Організатори згаданих “вернісажів” особливо й не приховують своїх цілей та завдань. Так, в.о. начальника відділу охорони культурної спадщини так званого “міністерства культури ДНР” Н. Коваль на відкритті виставки зазначила: “Символічно, що виставка “Плакати Великої Вітчизняної війни” з фондів Державного меморіального музею О. Суворова відкрилася в Донецьку напередодні Дня визволення Донбасу від німецько-фашистських загарбників. Плакати того часу перегукуються з днем сьогоднішнім. Впевнена, що ці видатні твори підтримають дух воїнів ДНР і мирних жителів, вселяють в них упевненість у перемозі” [3]. Організатори розраховували на те, що виконуючи роль джерела інформації, залучені плакати і карикатура виконують функцію ретранслятора ідеологічних установок і запрограмують моделі поведінки та визначені ціннісні орієнтири для місцевого населення.

Так, серед представлених 51-ї копії плакатів із зібрань петербурзького музею, які латентно нав’язували асоціативний ряд з подіями на Сході України, були представлені плакат Кукриніксів “Нещадно розгромимо і знищимо ворога”, “Смерть німецько-фашистським загарбникам”, “Убий фашиста-нелюда”, “Воїн Червоної Армії – помстися ворогові за кров і сльози радянських людей!”, “Смерть дітовбивцям!”. Організаторами та ідеологічними натхненниками згаданого “бієнале” увага відвідувачів фокусувалася на плакатах із закликами до робітників та інженерів щодо збільшення випуску зброї: гвинтівок, автоматів, кулеметів, мінометів, знарядь, снарядів.

“Працювати в тилу, як на фронті”, “Кожна тонна хліба, вугілля, сталі – удар по ворогу” – подібні гасла-заклики активно інтегрувалися російськими ідеологами до інформаційного простору з 2014 р. в форматі біл-бордів, які розміщувалися на центральних вулицях окупованих міст. Подекуди, пропагандисти навіть не змінювали підтекстівки, а додавали лише триколори самопроголошених “республік”. Подібні акції активно використовуються ідеологами “русского мира” з метою апеляції до

сформованих архетипів сприйняття ще за часів СРСР, адже для більшості реципієнтів, плакатні образи “Батьківщини матері” та “воїна визволителя” мають виключно позитивні конотації, однак, у викривленому інформаційно-психологічному полі вони набувають властивостей, якими проросійські сили намагаються маніпулювати та “перекрашувати” “чорне в біле”, а “біле в чорне”. Характерно, що широкоформатні зображення для біл-бордів, надходять для самопроголошених “республік” з Ростова-на-Дону. У такий спосіб російські пропагандисти використовують плакатну продукцію в якості інформаційної зброї, завдяки якій формується світогляд громадян і ведеться ідеологічна боротьба проти України.

Системний підхід до аналізу залучених ідеологами креолізованих текстів дає змогу розглянути мистецтво плаката і карикатури як технологію культурного продукування в контексті співвідношення традиційного та інноваційного в культурі. Агітаційно-пропагандистську систему впливу на свідомість і підсвідомість широких верств населення, та, головним чином, як інструмент формування інформаційного простору й апеляції до архетипів сприйняття в складному процесі латентної маніпуляції масовою свідомістю.

Ідеологи інформаційно-психологічного фронту самопроголошених новоутворень, активно використовують технологію візуального впливу в контексті психологічної війни. Завдяки штучно сконструйованим маніпулятивним технологіям, навіюванню штучних аналогій агресивно нав’язують поведінкові моделі та стереотипне, упереджене ставлення до “не наших”, чітко розмежовуючи та формуючи образи “своїх” і “чужих”. Усталені текстові стратегії, зокрема метафора, використовуються в пропагандистських кампаніях, аби справити візуальні або текстові/візуальні еквіваленти, що, в комбінації з малюнком і мовним елементом створюють привабливий або переконливий вплив на цільову аудиторію.

Очільники ідеологічних центрів самопроголошених “республік” крізь призму завдань, які ставлять їм московські куратори та місцеві “ватажки”, з одного боку свідомо звужують розуміння інформаційної сутності креолізованого тексту, з іншого – наповнюють його широким – замовним смисловим змістом.

Активне перенасичення інформаційного простору символами Другої світової, апелює у такий спосіб до традиції, пам’яткової культури в якій День Перемоги займає визначне місце, а його репрезентатором, одноосібним монополістом на спадщину і “лаври” є РФ.

“Велика перемога” в окупованих містах презентується ідеологами-пропагандистами як ідеал мужності і героїзму, притаманний винятково “радянському народу” і його спадкоємцям. Пропагандисти на місцевому рівні усіма доступними методами нав’язують населенню Донбасу особливу самоідентифікацію, називаючи тамтешніх мешканців “людьми великого русского мира”, “радянським народом”, “народом російським”, “русским”. Ці елементи аудіо-візуального впливу на масову свідомість проектується на еволюції внутрішньо – і зовнішньополітичної лінії Кремля.

Окрім того, лідери незаконних збройних формувань, які активно використовують різноманітні теле- та радіопрограми за участі ветеранів, проводять генеральну тезу про необхідність об’єднання з Росією: “Жили як одна сім’я в Радянському Союзі. Так потрібно знову жити. Це єдиний шлях для нас” [4].

Експлуатуючи стереотипи масової свідомості, символіку й асоціації у прийнятній та зрозумілій для більшості адресатів образній формі кремлівські пропагандисти ретранслюють ідеологічні установки на різні категорії учасників і сучасників війни, формуючи не тільки уявлення про події, спосіб світосприйняття, а й моделі поведінки

мешканців незаконних новоутворень. Фіксуються масові випадки порівняння збройного конфлікту на Сході України з “Великою Вітчизняною”. Прикладом може слугувати захід “Діалог поколінь”, проведений 20 лютого 2020 р. “міністерством інформації ДНР”. У виступах нав’язливо повторювалися тези – пропагандистські кліше: “Війна в Донбасі – громадянська, і ворог у нас внутрішній, який виник через розкол суспільства. Жителі Донбасу продемонстрували всьому світу – ми не сепаратисти, ми боремося за мир, за Батьківщину, за свої родини і захищаємо свою Вітчизну” [5]. Головну ідею подібних акцій та заходів озвучив генерал-лейтенант В. Кононов, який займає посаду “начальника Управління з соціальної підтримки військовослужбовців у відставці і патріотичного виховання при главі ДНР”: “Захід такого широкого формату напередодні 75-річчя Великої Перемоги налаштує необхідним чином не лише молодь, яка захищає Донбас від укронацистів, а й допоможе цивільному населенню, яке повинне знати історію нашої перемоги, історію, яку не можна вбити, викоринити, адже наші люди повинні бути стійкими у своїх переконаннях” [6].

У візуальній пропаганді вирішальне значення мають психологічні процеси, емоції і почуття, які нею викликаються, активізуються та поглиблюються. Кремлівські пропагандисти вдало та ефективно використовують у своїх кампаніях маніпулятивні практики. Широкий спектр засобів такого навіювання пробуджує в пам’яті населення, яке опинилося під потушним ідеологічним пресингом, елементи, що викликають/стимулюють бажану для влади психологічно-емоційну реакцію на певні атрибути і символи. Все це загалом запускає у свідомості процеси асоціативних рядів та порівнянь, а відтак і стимулюючих установок для майбутньої потрібної дії.

Щороку напередодні Дня перемоги в ОРДЛО масово розповсюджуються плакати та з’являються біл-борди – червоного кольору з обов’язковим атрибутом – “георгіївською стрічкою”. Її чіпляють на автомобілі, надягають журналісти і телеведучі, роздають перехожим і пенсіонерам.

Чорно-помаранчева георгіївська стрічка стала одним із найголовніших атрибутів належності до “руського мира”, з 2005 р. вона була введена у вжиток в Російській Федерації та інших пострадянських країнах як основний символ перемоги Червоної армії над фашизмом.

У лютому 2014 року георгіївські стрічки отримали нові конотаційні смисли – їх активно використовували учасники руху “Антимайдан”, щоб підкреслити тим самим свою “антифашистську” і проросійську позицію [7]. Під час святкування Дня Перемоги у 2014 р. в самопроголошеній “ДНР” ідеологи-пропагандисти потурбувалися про те, аби забезпечити символікою всіх учасників святкових заходів. Окрім того, місцеве керівництво та ідеологічні служби ефективно використали урочистості 2014 р. у власних корисливих цілях. У своїх промовах політики нагадували, що наближається референдум про державний суверенітет Донецької області і закликали народ зробити єдино “правильний” політичний і моральний вибір, проводячи аналогії з подіями Другої світової війни, силою духу предків-переможців, “братерської єдності”.

За аналогічним сценарієм розвивалися події і у так званій “ЛНР”. Після референдуму, 12 травня, представники “ЛНР” оголосили суверенітет і висловили бажання вступити до складу Російської Федерації, а також об’єднатися з “Донецькою Народною Республікою” в “Новоросію” [8]. До речі, бюлетені, які використовувалися під час голосування, були розроблені одним виконавцем. На бюлетені в “ЛНР” для візуального обрамлення було використано георгіївську стрічку.

З метою легалізації нового символу Дня Перемоги, а також намагаючись затерти та знівелювати пам’ятні дати України в “ДНР”, зумисно, замість 6 грудня, коли ще з

1993 р. в Україні відзначається День Збройних сил України, російські політтехнологи у 2015 р. створили нову “пам’ятну дату” – “День георгіївської стрічки”. Перший заступник керівника виконкому так званого громадського руху “Донецька Республіка” А. Крамар заявив: “Сьогодні в Україні відзначають День збройних сил. Це робиться цілеспрямовано, тому в нашій молодій Республіці крім традиційних свят виникають нові – такі, як День георгіївської стрічки. І ці свята зможуть об’єднати всіх жителів ДНР” [9]. Ідеологи намагаються вкласти у свідомість населення хибний код візуального об’єкту – стрічки, як символу спадкоємності поколінь, прихильності до миру і головного візуального символу антифашистського руху.

Абсолютно скрізь на тимчасово окупованих Росією територіях головним “об’єктом виховання” є діти та молодь. Затяжна війна дає можливість ідеологам “руського мира” підкріплювати політичну риторику “ЛДНР-івських пропагандистів”, які наполегливо і послідовно репрезентують тамтешньому населенню поточний конфлікт як визвольну боротьбу обложеної “київськими фашистами народної республіки”.

Разом з тим, спираючись на місцеву меморіальну традицію, регіональні політики оголошують сьогоднішній конфлікт “прямим продовженням визвольної Великої Вітчизняної війни”. Це здійснюється за допомогою трансляції проєкції історичної пам’яті про минулу війну на сучасний конфлікт, формування єдиного дискурсивного поля з високим мобілізуючим потенціалом. Як зазначають дослідники Й. Хелльбек та Д. Титаренко, “драматизм історичної спадкоємності багаторазово посилюється в тих випадках, коли поточні військові дії проходять на історично пам’ятних, що володіють “сакральною” знаковістю, місцях боїв Червоної армії і німецького Вермахту. Сліди руйнувань на постраждалих в нинішній війні пам’ятниках немов реактивують їх символічну силу” [10].

Присвячена 70-й річниці Перемоги агітаційно-пропагандистська кампанія, за задумом ідеологів, мала сформувати відчуття спільної історичної долі та згуртувати учасників меморіальних урочистостей в однорідну масу прихильників патріотичної ідеології. Як відзначають дослідники, історична пам’ять про минулі битви стала частиною самоідентифікації жителів регіону, штучно ушляхетнивши і легітимізувавши роль бойовиків в конфронтації з “Київською хунтою”. Взаємопроникнення минулого і сьогодення підвищило релевантність населення у сприйнятті пропагандистських гасел місцевих та російських ідеологів [10].

Паради та святкові гуляння, приурочені до Дня Перемоги, стали в “республіках” одними з наймасовіших з часів СРСР і завжди закінчуються святковим феєрверком [11]. Ідеологи та організатори усіяко намагаються створити атмосферу народного свята з використанням усього можливого арсеналу. І треба визнати, що це їм вдається. Тим часом риторика та меморалізаційні заходи, присвячені “Дню Перемоги”, на жаль, стають живильним підґрунтям для подальшої ескалації конфлікту.

Завдяки відповідним зусиллям місцевих ідеологів та за дієвої підтримки “колег” з РФ, вже від 2016 р. військові паради до Дня Перемоги стали дієвою та масштабною пропагандистською атракцією. у 2016 р. приміром, у Луганську 9 травня з Театральної площі пройшли близько 1 тис. осіб і близько 70 одиниць військової техніки. Крім військових у параді брали участь співробітники правоохоронних органів і кадети. Завершували ходу учасники акції “Безсмертний полк” з фотографіями своїх родичів, загиблих під час Другої світової війни. У порівнянні з першим парадом до ювілею перемоги, проведеним у 2015 р., наступного року республіка відзначала свято скромніше. Тоді центральною площею міста урочистими лавами пройшли близько 800 військових, а колона бронетехніки налічувала 30 машин.

У Донецьку 2016 р. в святковій ході взяло участь 45 одиниць бойової російської техніки, зокрема бронетранспортери БТР-80, танки Т-72, системи залпового вогню “Град” і самохідні гаубиці “Гвоздика”. Крім сучасної техніки в заходах були представлені бойові машини часів Другої світової війни. У складі парадної колони пройшла установка “Катюша”. Завершували хід, так само як і в Луганську, учасники акції “Безсмертний полк”.

З 2017 р. День Перемоги став дедалі помітніше поступатися в масовості святкуванню так званого “Дня республіки”. Урочисті заходи, і парад, і акція “Безсмертний полк”, і військова музика, і 50 грамів “фронтових” продовжують наливати біля пам’ятників, однак 9 травня перетворилося на своєрідну “премедикацію” для більш заідеологізованої акції святкування. На вулицях ОРДЛО в середньому на один вітальний біл-борд до Дня Перемоги стало припадати три “З днем республіки”. Варто зазначити, що пропагандистську акцію “Безсмертний полк” в “ДНР” “очолили” фотографії так званих “героїв республіки” – О. Немогая (прізвисько “Алекс”), М. Толстих (псевдо “Гіві”) і А. Павлова (прізвисько “Моторола”).

Вже традиційно акції вшанування 9 травня в “ЛДНР” закінчуються піснею “Хотят ли русские войны”, а майже всі масові заходи, які проводяться з 2015 р., перегукуються з “Планами культурних програм, присвячених Перемозі у Великій Вітчизняній війні 1941 – 1945 років в Москві, адміністративних центрах суб’єктів Російської Федерації, містах-героях, містах військової слави” [13].

У 2018 р. самопроголошений “міністр оборони ДНР” В. Кононов на урочистостях до “Дня Перемоги” заявив, що вони збираються “рівнятися на Росію”. Це повністю відповідало візуальній картинці під час проведення всіх меморіальних акцій. Ватажок ЛНР Л. Пасічник виголосив традиційну нетривалу промову про “могутність російського народу”. Після цього вулицями пройшла військова техніка. На початку колони йшли танки часів СРСР, а за нею – сучасна російська техніка: БМП, БТР-80, 122-мм самохідні артилерійські установки “Гвоздика”, 152-мм гаубиці “Мста-Б”, 122-мм гаубиці Д-30, реактивні системи залпового вогню “Град”, зенітно-ракетні комплекси “Стріла-10”. Після цього бюджетники добровільно-примусово пройшлися в рядах “Безсмертного полку”. Варто відзначити, що колона була значно коротшою, ніж у 2017-му, коли І. Плотницький змушував людей ходити по колу, щоб створити видимість масовості. Про те, що основним ідеологічним орієнтиром та донором є РФ, свідчать і слова представника так званої “народної міліції ЛНР” – А. Марочка, який заявив: “Упевнений, наші військовослужбовці йшли не гірше, ніж на самому головному параді в Москві” [13].

У 2019 р. на 74-ту річницю Перемоги в “ЛНР” були заплановані переважно ті ж самі традиційні акції, що й у попередні роки. Головним нововведенням став новий захід, запущений за ініціативи так званої “народної міліції ЛНР” – танковий вальс. Цінність “танцю” полягає в технічних елементах, які дуже складно виконати на танку в ритм музики [14]. На 2020 р. припадає ювілей – 75 річниця перемоги, незважаючи на пандемію і карантин через COVID-19, в “ЛНР” не скасували проведення парадів до 9 травня, однак поступово закривають міста на самоізоляцію. У “ДНР” 17 квітня все ж заявили про перенесення парадів до 9 травня на невизначений термін.

Форма святкування з використанням відповідних символів є одним із засобів впливу, що спрямований на створення й цементування певних ціннісних установок у свідомості мешканців самопроголошених “республік”. Механізм цього впливу – в ретрансляції потрібної цільової інформації, формування на її основі уявлень про

оточуючу дійсність, інтересів та потреб аксіологічних та світоглядних орієнтирів громадян, і врешті-решт, стимулювання їх до певних дій.

Процес сприйняття та розуміння візуальних пропагандистських образів і текстів у рамках “свої – для своїх” та “свої – для чужих”, де “своїми” оголошені виключно РФ – має суттєві відмінності. Головним чинником та необхідною умовою не тільки розшифрування коду, а й очікуваної реакції на нього, виступає особиста політична позиція адресата, його ставлення до явищ, подій та персоналій. У першому випадку реципієнт, як правило, відчуває довіру до “своїх” і налаштовується на схвалення та підтримку ідеї того чи іншого заходу (хоча мають випадки опозиції). У другому, – навпаки, домінуючими настроями виступають пересторога, недовіра, упередження до того, що надходить зі стану “чужих” (і в цьому разі чимало людей виявляють більшу довіру до “чужих”, якщо не довіряють “своїм”).

Висновки.

Аналіз заходів, приурочених до святкування Дня перемоги, дає підстави дійти певних висновків.

Тотальна обробка масової свідомості у поєднанні з мілітаризацією самопроголошених новоутворень поступово перетворює тамтешніх мешканців на слухняний, покірний натовп, який сліпо вірить кремлівським ЗМІ та акціям, які проводять ідеологи-пропагандисти.

Очевидно, що маніпулятивні та пропагандистські підходи в експлуатації пам’яті про Другу світову війну формують на території так званих “ЛДНР” специфічний інформаційний простір, який забезпечує незаконним збройним формуванням необхідний рівень підтримки серед місцевого населення, а також виховує ціле покоління молоді із деформованим уявленням як про події Другої світової війни, так і вороже ставлення до України та усієї західної цивілізації. Пропагандисти використовують і конструюють пам’ять про жертви масового насильства Другої світової війни для виправдання сучасного і майбутнього кровопролиття, а агітаційно-пропагандистські акції, приурочені до святкування Дня Перемоги, формують зручне підґрунтя для подальшої ескалації конфлікту.

Як вважаємо, певні аспекти, які визначені у статті можуть бути корисними для врахування під час деокупації і реінтеграції інформаційного простору.

Використана література

1. Интеграционный комитет “Россия – Донбасс”. URL: <http://russia-donbass.ru/o-nas>
2. В Донецке открылась выставка плакатов времен Великой Отечественной войны. – (Правительство Донецкой Народной Республики). URL: <https://pravdnr.ru/v-donecke-otkrylas-vystavka-plakatov-vremen-velikoj-otechestvennoj-voyny>
3. В Донецке открылась выставка “Плакаты Великой Отечественной войны” из фондов Государственного мемориального музея Александра Суворова (г. Санкт-Петербург). – (Министерство культуры ДНР). URL: <http://mincult.govdnr.ru/news/v-donecke-otkrylas-vystavka-plakaty-velikoy-otechestvennoy-voyny-iz-fondov-gosudarstvennogo>
4. День победы: мифы российской пропаганды на Донбассе URL: <https://www.RadioSvoboda.org/a/29214944.html>.
5. Жители Донбасса не сепаратисты! Белые журавли. URL: <http://podvig-dnr.ru/zhiteli-donbassa-ne-separatisty-my-zashhishhaem-rodinu-veteran-vov-vladimir-sheludko-video>
6. 75 лет Великой Победы. *Комсомольская правда*. URL: <https://www.donetsk.kp.ru/daily/75-let-pobedy>
7. Das Georgsbändchen: Was es verbindet, was es trennt. Erinnerungskulturen URL: <https://erinnerung.hypotheses.org/28>

8. ДНР и ЛНР выразили желание войти в состав России. *Газета.Ru*. URL: https://www.gazeta.ru/politics/news/2015/06/10/n_7275741.shtml

9. Митинг в честь Дня георгиевской ленты собрал в Донецке 5 тыс. горожан. – (Донецкое агентство новостей). URL: <https://dan-news.info/obschestvo/miting-v-chest-dnya-georgievskoj-lenty-sobral-v-donecke-5-tys-gorozhan.html>

10. “Мы победим, как победили 70 лет назад наши деды и прадеды”. Украина: празднование Дня Победы в тени новой войны. *Новое литературное обозрение*. URL: https://www.nlobooks.ru/magazines/neprikosnovennyy_zapas/108_nz_4_2016/article/12112

11. Глава ЛНР: На Параде Победы мы показали единство со всем русским миром. URL: <https://eadaily.com/ru/news/2015/05/10/glava-lnr-na-parade-pobedy-my-pokazali-edinstvo-so-vsem-russkim-mirom>

12. План культурных программ, приуроченных к 70-летию Победы в Великой Отечественной войне 1941 – 1945 годов, в Москве, административных центрах субъектов Российской Федерации, городах-героях, городах воинской славы. – (Министерство культуры Российской Федерации). URL: <https://www.mkrf.ru/documents/plan-kulturnykh-programm-priurochennykh-k-70-letiyu-pobedy-v-velikoy-otechestvennoy-voyne-1941-1945>

13. В Луганске прошел Парад Победы. URL: <https://ria.ru/20180509/1520219263.html>

14. Танковый вальс, бал Победы и концерт артистов из РФ пройдут в Луганске 9 Мая. – (Государственная телевизионная и радиовещательная компания Луганской Народной Республики). URL: <https://gtrklnr.com/2019/04/27/tankovyy-vals-bal-pobedy-i-koncert-artistov-iz-rf-projdut-v-luganske-9-maya-mksm>

~~~~~ * * * ~~~~~